

PLEZANJE IN ALPINIZEM V ZDA

IZTOK TOMAZIN

Združene Države Amerike slove kot domovina skrajno težkega prostega in tehničnega, z eno besedo akrobatskega plezanja. Tak sloves so si ameriški plezalci pridobili zlasti z dosežki v domačih stenah, ki so v evropskih alpinističnih krogih poznani predvsem iz literature. V zadnjih letih pa so evropski alpinisti že obiskali nekatera znana plezalska področja. Med njimi so daleč na prvem mestu seveda Yosemite, kjer so se leta 1973 uspešno preizkusili tudi slovenski plezalci. Cilj evropskih plezalcev pa so predvsem klasični vzponi v velikih stenah (Salathe, the Nose v El Capitanu), medtem ko so najtežje proste in tehnične smeri skoraj izključno domena Američanov. Izjema so le redki posamezniki, med katerimi izstopajo zlasti angleški plezalci, ki so po svojih sposobnostih in načinu plezanja še najbližje ameriškim kolegom. Poleg Yosemitev je v ZDA le še nekaj plezalskih področij, ki jih včasih obišejo tuji plezalci. Mnoge stene in celo gorovja pa so jim skoraj docela nepoznana, čeprav po zanimivosti ne zaostajajo dosti za Yosemite ali pa jih prekašajo. Nekatera področja so neznanka celo veliki večini ameriških plezalcev in alpinistov, predvsem zaradi težke dostopnosti npr. Wind Rivers ali zaradi zastrašujočih vtisov in slabega slovesa npr. Black Canyon, čeprav razpolagajo s fantastičnimi stenami.

Z Borutom Bergantom se nama je nasmehnila redka sreča — v 38 dneh sva kot gosta American Alpine Cluba plezala v številnih plezalskih področjih: Eldorado Springs Canyon, Garden of the Gods, Black Canyon. Aspen-Independance Pass, Capitol, Glenwood Springs Canyon, Boulder Canyon, Needles, Devils Tower, Big Horns, Tetons, Dead Canyon, Wind Rivers, Estis Park. Seznanila sva se z mnogimi vrhunskimi plezalci, ki so nama v izčrpnih pogovorih pomagali ustvariti si podobo o alpinizmu in plezalstvu v ZDA. Namenoma sem uporabil besedi alpinizem in plezalstvo ločeno, ker med njima obstaja precejšnja razlika. To bom opisal v nadaljevanju. Spoznala sva dosežke, etične vrednote in norme, navade in druge značilnosti ameriških plezalcev, kolikor se je le dalo v razmeroma dolgem in obenem kratkem času, ki nama je bil na voljo. In kar je najvažnejše — preplezala sva številne smeri, od srednje težkih do ekstremnih in se tako praktično seznanila z dosežki, katere sva poprej le občudovala v tuji alpinistični literaturi.

Vrednotenje vzponov

Nekoliko je različno od našega. Bistvena razlika je v tem, da v ZDA zelo cenijo tudi krajše smeri, ki so dolge od enega raztežaja do 100 ali 200 metrov. Take smeri so pogoste predvsem v številnih kanjonih, izmed katerih je najbolj znan Eldorado Springs Canyon pri Boulderju v državi Colorado. V tamkajšnjih kratkih stenah so bile preplezane mnoge slovite ekstremne smeri z oceno 5.10 in 5.11 in nekatere med njimi štejejo med najtežje na svetu sploh. Pri nas bi tako nizke stene in smeri skoraj gotovo padle v omalovaževano skupino plezalnih vrtcev...

Posebno cenjene so prve proste ponovitve (first free ascent) smeri, ki so se normalno plezale z uporabo tehničnih pripomočkov, kot so klini, zagozde, lestvice, matice itd. Praviloma so to najtežji vzponi. V splošnem je dejanje prvih plezalcev, ki so neko smer zmogli v prostem plezanju, celo bolj cenjeno kot dejanje plezalcev, ki so opravili prvenstveni vzpon z uporabo tehničnih sredstev. V plezalnih vodnikih pa so seveda navedena imena obojih. Kriteriji pri prvih prostih ponovitvah pa so zelo strogi. Plezalec ne sme za napredovanje uporabiti niti enega klina ali matice. Če jih uporabi, čeprav samo enkrat, njegov vzpon ni priznan kot prosta ponovitev. Taki vzponi imajo seveda tudi dvojno oceno — staro, ki velja za tiste, ki najtežja mesta plezajo tehnično, in novo, ki velja le za plezalce, ki smer zmorejo popolnoma prosto.

Danes je na primer v Eldorado kanjonu le še nekaj tehničnih smeri, vse druge so že zmogli v stilu prostega plezanja. Nekatero izmed teh se zde na pogled skoraj nemogoče — velike strehe in previsi, gladke plošče, previsne počti itd. Prej so bile ocenjene z ocenami za tehnično plezanje A 3, A 4 in celo A 5, sedaj pa večinoma nosijo oceno 5.11 (sedma ali osma stopnja po UIAA lestvici!). Za nastanek teh smeri pa so bile potrebna dolga leta. Prvi vzponi v njih so bili opravljeni predvsem v letih 1959—1967, med plezalci pa zasledimo slavna imena, ki so ustvarjala zgodovino ameriškega alpinizma in plezalstva: Layton Kor, Royal Robbins, Larry Dalke, Pat Ament in mnogi drugi. Najtežje smeri, ki so jih zmogli v prostem plezanju, so nosile oceno 5.9, le redka mesta tudi 5.10. Kar je bilo težje, so plezali tehnično. Prosto plezanje pa se je v naslednjih letih hitro razvijalo in z njim seveda sposobnosti in želje najboljših plezalcev. Začeli so premagovati prva nekdanja tehnična mesta v prostem plezanju. Ocena

5.10 (VI+) pa je bila dolgo časa skrajna meja. Po letu 1966 se je redkim najboljšim plezalcem posrečilo preplezati mesta, ki so jih ocenili z 5.11. Tedaj so v središče zanimanja stopili tovrstni problemi. Eden izmed prvih večjih dosežkov na tem področju izhaja iz leta 1971, ko sta plezalca Erickson in Ferguson prosto preplezala smer Naked Edge v Eldoradu, za katero prej skoraj nihče ni verjel, da bi šla prosto. Tako so bila vrata podobnim dosežkom na stežaj odprta. Prosto plezanje se je vedno bolj uveljavljalo, izredni dosežki so presejali celo najbolj optimistična pričakovanja. Na kratko bom opisal postopek pri nastajanju najtežjih smeri: neka tehnična smer zbode v oči posameznike, ki menijo ali vsaj upajo, da bi se dala preplezati prosto. Nato začnejo s prvimi poizkusi, ti pa so navadno neuspešni in se končajo že kmalu nad začetkom. Smer potem hitro pridobiva na popularnosti in vse več je vrhunskih plezalcev, ki se preizkušajo v njej. Mogi neuspešno odnehajo, nekateri pa vztrajno nadaljujejo s poskusi, doživljajo številne padce in se umikajo iz stene, se vrnejo in znova poskušajo... Končno pa se nekomu ali kar celi navezi le posreči smer preplezati prosto, kar je zelo odmeven dosežek in najde svoje enakovredno mesto poleg največjih uspehov v mnogo višjih stenah. Za to pa je največkrat potrebno mnogo let opisanih poizkusov, nešteto padcev in natančno študiranje smeri, ki seveda dobi oceno 5.11, čeprav je navadno težja od večine drugih smeri s to oceno! Nekatero teh smeri so bile prosto preplezane šele enkrat in jih štejejo v ozek krog absolutno najtežjih na svetu.

Naša naveza v ZDA

Ko sva z Borutom v Eldorado kanjonu plezala najino zadnjo smer v ZDA (5.10), sva lahko v sosednji steni opazovala znanca Johna Bragga, ki sodi med najboljše alpiniste v ZDA. Poskušal je opraviti prvo prosto ponovitev smeri Genesis, ki je ocenjena z A5, in trenutno velja za enega osrednjih tovrstnih problemov. Ko sem ga prvič opazil, je visel 30 m nad tlemi v gladki previsni steni, nad katero se je prevešala velika streha. Z velikim naporom je splezal nekaj metrov višje, nato pa je padel kakih 6 metrov in obvisel na vrvi pod zadnjim klinom. Tu je približno četrte ure počival in se potem lotil novega poizkusa. Spet je padel skoraj na istem mestu kot prej. V nekaj urah sem naštel prek deset padcev. S tem za naše pojme neverjetnim načinom plezanja je nadaljeval vse dopoldne in šele v najhujši opoldanski pripeki se je odločil za umik iz stene. Morebiti se je vrnil že naslednji dan in znova poskušal ali pa je takrat prišel kdo drug. Mnenje mnogih je, da ta smer zazdaj še ni prosto preplezljiva, toda najboljši plezalci vedno znova poskušajo. Nekoč se bo verjetno komu le posrečilo in smer bo priznana kot najtežja ali vsaj ena najtežjih, kar jih obstaja.

Tak način plezanja je v večini naših sten praktično nemogoč ali pa zelo težko uresničljiv. Le kdo bi se na primer lotil Sfinge v popolnoma prostem plezanju in si na kakšnem skrajno težavnem (ali pretežavnem) mestu privoščil deset padcev in tam visel pol dneva?

Zaradi takega vrednotenja kratkih ekestremno težkih smeri pa vzponi v velikih stenah niso prav nič izgubili na veljavi. V nekem smislu so celo mnogo pridobili, saj se danes tudi tu uveljavlja prosto plezanje mest, ki so bila prvotno zmožljiva le s tehničnimi pripomočki. Tako je na primer znana smer the Nose v El Capitanu že 80% preplezana prosto in le ostalih 20% zahteva uporabo tehničnih pripomočkov — od najboljših plezalcev seveda, večina drugih pa še vedno nabije precejšen del smeri. Še bolj značilen primer je slovita stena Diamond v Longs Peaku (Estis Park). Tu so nekatere nekdanje tehnične smeri že preplezane popolnoma prosto, kar pomeni, da so plezalci plezali raztežaje ocenjene s 5.10 in 5.11 na nadmorski višini prek 4000 metrov, kar je res izreden dosežek.

Ocenjevanje smeri

Na prvi pogled je precej zapleteno, vendar pa je težavnostna lestvica popolnoma logična. Od UIAA lestvice se razlikuje predvsem po tem, da je obsežnejša, bolj natančna in naprednejša, saj se ne lovi v začaranem krogu, ki se pri nas obrne s stopnjo VI+ in A4.

Američani poznajo 6 osnovnih stopenj, ki pa niso neposredno povezane z lestvico UIAA. Prve štiri stopnje opredeljujejo le hojo, zahtevnejše vzpenjanje in lažje plezanje (naša I., II., III. stopnja). Za plezalce sta najpomembnejši 5. in 6. stopnja. Peta stopnja zajema vse težave prostega plezanja od naše 3. stopnje navzgor:

5.0 stopnja III	5.7 stopnja V+
5.1 stopnja III+	5.8 stopnja VI—
5.2 stopnja IV—	5.9 stopnja VI
5.3 stopnja IV	5.10 stopnja VI+ (VII—, VII)
5.4 stopnja IV+	5.11 stopnja VII (VII +, VIII)
5.5 stopnja V—	5.12 stopnja VIII
5.6 stopnja V	

Ta lestvica se imenuje decimalna in so jo najprej uvedli v Yosemiteh, danes pa je enotna skoraj za vsa področja v ZDA in Kanadi, uveljavlja pa se tudi drugod. V Yosemiteh imajo stopnjo 5.10 razdeljeno na podstopnje 5.10 a, 5.10 b, 5.10 c, 5.10 d, v drugih področjih pa ima vsaka ocena dve podoceni npr. 5.9 —, 5.9, 5.9 +.

Primerjava z ocenami UIAA, ki so v veljavi tudi pri nas, je le okvirna, večinoma drži, vendar so možna tudi manjša odstopanja. O tem sem se lahko sam prepričal — nekatere smeri v visokih gorah so glede na opisano primerjavo lestvic nekoliko previsoko ocenjene, toda dejansko je le ameriška lestvica fleksibilna in ob upoštevanju nekaterih dejavnikov večinoma zelo točna. Preprosto povedano to pomeni, da je npr. ocena 5.9 enako VI po UIAA, včasih pa zaradi upoštevanja določenih faktorjev (kvaliteta varovanja, krušljivost itd.) le VI— itd. Ocena 5.12 je zaenkrat še problematična, nekateri jo priznavajo, drugi ne. Dejstvo pa je, da so nekatere smeri v Coloradu, ki so ocenjene s 5.11, enako težke ali pa težje od smeri z oceno 5.12 v Yosemiteh in drugod.

Zanimivo je, da se kljub skoraj docela enotni lestvici za prosto plezanje, ki sem jo pravkar opisal, ocene smeri med posameznimi plezalnimi področji precej razlikujejo. Te razlike seveda niso uradno priznane, toda vsi plezalci, s katerimi sem razpravljao o ocenah, so mi zatrjevali, da so najlažje ocene v Yosemiteh, najtežje pa na Vzhodni obali (Shawangunks), zelo realne pa v Coloradu. Npr. mnoge smeri v Coloradu, ki so ocenjene z 5.10 bi imele v Yosemiteh oceno 5.11 ali vsaj 5.10 d. Kar je v Yosemiteh ocenjeno z 5.10, bi bilo v nekaterih drugih stenah 5.10— ali 5.9+, v Shawangunks pa največ 5.9 itd. Teh trditev seveda ni mogoče jemati kot vedno veljavno pravilo, je pa v njih vsekakor precej resnice.

6. stopnja je namenjena tehničnemu plezanju in zajema ocene od 6.0 do 6.10. Vendar pa je tudi v ZDA mnogo bolj uveljavljeno ocenjevanje mest, ki zahtevajo uporabo tehničnih sredstev z ocenami po UIAA-A 1, A 2, A 3, A 4, razlika pa je le v tem, da Američani priznavajo tudi stopnjo A 5. Moje mnenje je, da so ameriške ocene od A 1 do A 3, deloma tudi A 4 včasih nekoliko lažje od evropskih. To pa seveda ne velja za oceno A 5, o kateri vedno govorijo le v superlativih. Z A 5 so ocenjeni raztežaji ali mesta, kjer je napredovanje s katerikoli tehničnimi pripomočki skrajno težko in zelo tvegano, vmesno varovanje pa tako slabo, da obstoji realna možnost najmanj 20 metrov dolgega padca!

Posebno skupino ocen v okviru tehničnega plezanja predstavljajo stopnje za čisto plezanje (clean climbing), kjer se uporabljajo le zatiči, matice itd. (nuts) iz lahke kovine, nikakor pa ne klini ali drugi pripomočki, ki zahtevajo uporabo kladiva. Tu so ocene C 1, C 2, C 3 in C 4, ki ustrezajo ocenam od A 1 do A 4, vendar so višje od C 2 ali C 3 redke, saj je v tako težkih tehničnih mestih preveč tvegano ali pa sploh nemogoče plezati samo z nutsi.

Poleg opisanih ocen pa je v ZDA vsaka smer ocenjena tudi glede na to, koliko časa zahteva od povprečne naveze. V ta namen so uvedli z rimskimi številkami od I do VI novo lestvico:

- I. — vzpon, največ nekaj ur
- II. — vzpon, 2—4 ure
- III. — vzpon, pol dneva
- IV. — vzpon, ves dan
- V. — vzpon, ca. 2 dni

VI. — vzpon, ki zahteva večdnevno plezanje. S to oceno so ocenjene zahtevne smeri v velikih stenah npr. v El Capitanu. Seveda te ocene veljajo za večino plezalcev (navez), so pa tudi izjeme. Tako je bila slovita smer the Nose v El Capitanu že preplezana v enem dnevu, čeprav je ocenjena s VI. časovno stopnjo. Jasno pa je, da gre pri tem za izjemen dosežek. Tudi midva z Borutom sva v Diamondu preplezala smer Grand Traverse (5.8, A 4) v enem dnevu, čeprav je ocenjena s V. časovno stopnjo itd. Posebna, docela samostojna zvrst plezanja je plezanje v bolvanih (večjih skalah). Marsikdo se bo začuden vprašal — le kaj naj pomeni odličnim plezalcem igračkanje v nekaj metrov visokih skalah? V resnici pa ni tako. Za ameriške plezalce je tovrstno plezanje mnogo več kot le trening za daljše vzpone. Priznavajo ga kot nekakšno plezalsko umetnost.

Bolvani so v mnogih področjih zelo številni in v njih je splezanih ogromno smeri, ki so visoke od nekako treh pa tja do deset metrov, le redko kak meter več. V njih se zelo pogosto preizkušajo plezalci, od začetnikov do največjih plezalnih mojstrov. Posebna

značilnost pravih smeri v bolvanih je, da so ekstremno težke, celo mnogo težje od najtežjih smeri v kratkih stenah, kar se sliši neverjetno, je pa res. Za ocenjevanje pravih smeri v bolvanih obstaja posebna lestvica, ki ima le tri težavnostne stopnje: B1 — težje kot 5.11 v steni

B2 — precej težje kot B1. Smeri s to oceno včasih zmorejo redki izbranci iz kroga najboljših plezalcev, seveda po dolgotrajnem študiranju drobnih oprimkov, ki pravzaprav ne zaslužijo tega imena, in številnih padcev, ki pa zaradi nizke višine niso preveč nevarni.

B3 — ocena za superekstremne smeri, ki so bile preplezane samo enkrat, po nešteti neuspelih poizkusih. Če se komu posreči, da opravi prvo ponovitev take smeri, se ji potem ocena avtomatično zniža na B2, ker ni dovolj težka, da bi se upirala poskusom najboljših plezalcev!

Večino smeri z oceno B2 in B3 je preplezal slovti John Gill, verjetno najspodobnejši človek v skali, kar jih je kdaj bilo. Njegove kratke smeri so tako težke, da včasih najboljši plezalci v njih še začeti ne morejo. Ob opazovanju teh problemov, ki so pogosto gladke, previsne plošče, z milimetrskimi oprimki ali skoraj brez njih, se ti večkrat vsiljuje misel, da je tam čez splezati za človeka nemogoče. Gill je svojo izredno sposobnost v skali dosegel s trdim treningom in vztrajnim plezanjem v bolvanih. Znan dosežek, ki kaže njegovo neverjetno moč, je bil dvig celega telesa na drugo ali krogih z enim samim prstom na eni roki... Danes pa je med Američani, ki veljajo v splošnem za precej atletske plezalce, le peščica takih, ki so se sposobni vzdigniti z eno celo roko. Moč seveda pri plezanju še zdaleč ne pomeni vsega, če pa je povezana z odlično tehniko prostega plezanja, pa so rezultati jasni. Žal pa je Gill svojo aktivnost usmeril skoraj izključno na bolvane in le redke krajše stene, zelo pomembnih smeri pa tu ni preplezal.

Ob vsem tem se mi vsiljuje vprašanje: Zakaj je ravno višina 100 m tista, ki naredi smer v naših gorah? V naših uradnih alpinističnih krogih je namreč prepričanje o tej minimalni višini kar precej zakoreninjeno. V številnih državah, ki so plezalsko in alpinistično močnejše od nas, imajo tudi krajše smeri ustrezno mesto med drugimi plezalskimi dosežki. Res je, da se z manjšo višino manjša alpinistična pomembnost nekega vzpona. Toda tak vzpon je lahko mnogo težji od daljšega (v tehničnem smislu), saj si plezalec tu lažje privoščiti, da svoje sposobnosti res preizkusi do skrajnih meja in doseže, predvsem v prostem plezanju, višje meje, kot so mogoče v daljših smereh. Pri daljših vzponih obstajajo dejavniki (utrujenost, pretirna slabega vremena, časovna stiska itd.), ki bolj ali manj znižujejo meje prostega plezanja, v krajših smereh pa so mnogo manj izraziti. Zapisal sem že, da so bile prav kratke smeri tiste, v katerih sta v ZDA nastajali VII. in VIII. stopnja, ki se nam še danes zdita tako nedosegljivi. Ko so ameriški plezalci obvladali smeri s tema ocenama, so svoje povečane sposobnosti začeli znova preizkušati v velikih stenah in pravih alpinističnih vzponih ter tudi tu pomaknili meje prostega plezanja daleč navzgor. Tako so za naše pojme nepomembne kratke smeri krepko vplivale na kvaliteten razvoj plezalstva in alpinizma v ZDA. Naj na koncu omenim še to, na koliko začudenih, nejevernih in včasih tudi malce posmehljivih obrazov sva naletela, kadar sva pripovedovala o tem, da pri nas za mnoge ni plezalna smer, če je nižja od 100 metrov.

O ameriških plezalcih

Med gostovanjem v ZDA sva jih mnogo osebno spoznala in v pogovorih z njimi, pa tudi ob pozornem opazovanju sva se seznanila z njihovim načinom življenja, predvsem pa seveda z njihovim plezanjem in alpinizmom.

Na prvem mestu moram omeniti razliko med dvema skupinama — plezalci (rock climbers) in pravimi alpinisti. Poglavitna aktivnost pripadnikov prve skupine je plezanje v skali, predvsem v kratkih, ekstremno težkih smereh v številnih kanjonih in drugih področjih ZDA. Mnogo redkeje ali pa sploh ne, plezajo v daljših stenah (npr. El Capitan) in v gorah, kjer imajo smeri značaj pravih alpinističnih vzponov (Diamond, Sierra, Tetons...). Tako so razmeroma ozko specializirani, vendar v svojem elementu — kopni skali dosegajo izredno mojstrstvo, saj so med njimi tvorci in ponavljalci najtežjih prostih in tehničnih smeri. V zimskih mesecih se njihova dejavnost preusmeri pretežno v plezanje zamrznjenih slapov.

V drugi skupini so plezalci, ki zares zaslužijo vzdevek alpinisti. Velik del njihove aktivnosti je usmerjen v daljše vzpone v višjih gorah, pozimi in poleti, mnogi pa obiskujejo tuja gorstva (evropske Alpe, južnoameriške Ande, kanadsko Skalno Gorovje itd.), v katerih dosegajo velike uspehe. Praviloma med njimi ni absolutno najboljših plezalcev v kopni skali, ker so širše usmerjeni. So pa tudi izjeme, ki sodijo v sam vrh prostega plezanja.

Ločitev plezalcev v ti dve skupini je seveda relativna in večkrat težko opredeljiva, dobro pa ponazarja razlikovanja plezalske in alpinistične aktivnosti med plezalci. Zelo opazna je tudi razlika med prostim in tehničnim plezanjem. Že dalj časa je v ospredju prosto plezanje, ki je danes zavzelo neslutene razsežnosti in izredno stopnjo kvalitete. Splošno mnenje v ameriških plezalskih krogih je, da so najboljši v prostem plezanju ravno Američani in Angleži. Morda se zdi taka trditev na prvi pogled nekoliko pristranska, vendar jo dosežki najbolje utemeljujejo. O tem, kako so se meje zmogljivosti najboljših plezalcev pomaknile v območje tehničnih smeri, sem že pisal. Večina ameriških plezalcev se ne glede na njihove sposobnosti ukvarja predvsem s prostim plezanjem, nekateri so celo tako zagrizeni, da plezajo samo take smeri, ki jih zmorejo prosto, nikdar pa ne uporabljajo lestvic ali drugih pripomočkov za napredovanje. Vseeno pa je precej takih, ki se pogosto lotevajo tehničnih smeri. Med njimi so tudi pravi mojstri tehničnega plezanja, zlasti v Yosemiteh. To so predvsem plezalci, ki ponavljajo zahtevne tehnične smeri v El Capitanu in zmagujejo prvenstvene, v katerih tudi ocena A₅ ni redek pojav.

Mnogi ameriški plezalci začnejo s plezanjem zelo mladi (10, 11, 12 let), tako da so danes že nekateri štirinajstletniki odlični plezalci, seveda predvsem s fizične plati. Pri taki starosti je psihična pripravljenost in sposobnost še vprašljiva, vsaj za daljše vzpone. Najin prijatelj Earl Wiggins je na primer komaj 16 let star preplezal slavno smer Salathe v El Capitanu. S soplezalcem sta za vzpon potrebovala le 3 dni in v vsej smeri zabila le 5 klinov! Naša plezalca Gradišar in Zaplotnik sta eno leto pred tem potrebovala 6 dni zelo napornega plezanja in mnogo več klinov, kar pa njenega velikega dosežka prav nič ne zmanjšuje.

V nekaterih področjih ZDA je plezanje presenetljivo razširjeno, še posebej to velja za Colorado (Boulder) in Kalifornijo (Yosemite), pa tudi nekatera druga področja ne zaostajajo dosti. V kanjonih okrog Boulderja sva imela pogosto priložnost videti množico plezalcev v različnih smereh, tudi v najtežjih, še več pa jih je plezalo nekaj metrov nad tlemi (prečnice, bolvani). Presenetilo naju je, da se je to dogajalo tudi med tednom, ne pa samo ob sobotah in nedeljah. Razlog za to je način preživljanja ameriških plezalcev, saj mnogi niso redno zaposleni. Z občasnimi, priložnostnimi zaposlitvami si zagotovijo samo osnovna sredstva za preživljanje. Za tamkajšnje razmere živijo zato precej skromno, velik del prostega časa pa izkoristijo za plezanje. Nekoč nama je spremljevalec pripovedoval o yosemitskem plezalcu, ki ni zaposlen, ker skoraj samo pleza. Zato večkrat nima denarja niti za hrano in ostaja po več dni lačen, seveda pa ne preneha s plezanjem. Ko se mu posreči dobiti hrano ali denar, se naje za nekaj dni naprej in odide plezat... To je seveda skrajnost.

Pravih profesionalnih plezalcev oziroma alpinistov je le nekaj deset, ukvarjajo se s poučevanjem v plezalnih šolah, so zastopniki in reklamni objekti tovarn, ki izdelujejo alpinistično opremo, predavajo o svojih vzponih, pišejo članke itd. Več pa je takih, ki jim naštetu opravila pomenijo le del službe (polprofesionalci). V nekaterih gorskih področjih je tudi precej gorskih vodnikov (npr. Tetons).

Ko sva plezalce spraševala, koliko smeri v povprečju preplezajo v enem letu, sva bila pošteno presenečena. Nekateri so navedli številko 200 ali več, mnogi pa sploh niso točno vedeli. Najin spremljevalec Henry Barber je do pred kratkim plezal več kot 300 dni na leto, sedaj, ko je zaposlen kot zastopnik podjetja, ki izdeluje plezalno opremo (Chouinard), pa pleza »le« 200–250 dni na leto! Marsikdo se bo ob teh podatkih zamislil. Že zaradi tega je nerealna primerjava z našimi alpinisti, saj vsak sam dobro ve, koliko dni v enem letu lahko aktivno izkoristi za plezanje. Svoje pa prispeva tudi vreme, ki je pri nas mnogo slabše in zaradi njega nešteti plezalni vzponi dobesedno odplavajo po vodi. Med najinim plezanjem v ZDA sva imela le dva dni dežja in nekaj hudih neviht v stenah, drugače pa je bilo vreme lepo. Razumljivo je, da plezalcem, ki lahko aktivno plezajo 200, 300 in več dni na leto, ni nujno potreben še poseben trening. Vseeno pa se mnogi še dodatno ukvarjajo s telovadbo, redkeje tudi s tekom in s tem pridobivajo predvsem moč in vzdržljivost. V splošnem so telesno odlično pripravljene, toda predvsem za kratkotrajne ekstremne napore v krajših stenah. Za pravo alpinistično dejavnost (dolgotrajno naporno plezanje, hoja s težkimi nahrbtniki itd.) so opazno slabši, z izjemo pravih alpinistov, za katerega pa sem že zapisal, da niso v večini.

Zaradi opisanih razlogov poprečen ameriški plezalec doseže večjo sposobnost plezanja v skali od evropskega ali denimo našega plezalca. Razmerje je seveda drugačno pri splošno alpinističnih sposobnostih. Tudi značaj smeri je temu ustrezen. Večina jih nosi oceno večjo od 5.7, smeri, ki bi bile lažje od 5.5 pa v plezalnih vodnikih skoraj ni zaslediti, razen v visokih gorah.

Povprečen plezalec je v svojem udejstvovanju prostorsko razmeroma omejen. Če je npr. iz Colorada, pleza predvsem v tamkajšnjih kanjonih, občasno zahaja v Yosemite, druga področja pa so mu malo ali pa sploh nepoznana oziroma v njih ni plezal. Znatno redkejši so tisti, ki so plezali v tujini. Tu so jim najbolj dostopna področja kanadske

Skalno Gorovje, Andi, v Evropi pa največ plezajo v Zahodnih Alpah (Chamonix), angleških obmorskih pečinah, redkeje pa v Dolomiti in Vzhodnih Alpah. Nekaj pa jih že zasluži ime svetovni popotniki, saj so plezali skoraj v vseh plezalsko zanimivih področjih. Zapisal sem že, da so Američani mojstri v kopni skali in ledu, sami pa priznavajo, da so slabši v snegu. Splošen vtis je, da imajo njihovi alpinisti in zlasti plezalci (rock climbers) do plezanja bolj športen odnos kot pri nas. Večina naših plezalcev v mladih letih zahaja v gore najprej po nadelanih poteh, nato pridejo na vrsto lažje smeri, kar jim pomaga ustvariti bolj ali manj primeren odnos do gora, ki je osnovni temelj alpinistične aktivnosti. V ZDA pa 10—15 let star fantič, bodoči plezalec, spoznava V. in VI. stopnjo v krajših smereh že zelo zgodaj, nemalokrat prej, preden dobi osnovne vtise o pravem gorskem svetu.

Lik ameriškega plezalca dopolnjujejo še številne drobne značilnosti. Skoraj vsi pri plezanju težjih smeri uporabljajo kredo (magnezijo), s katero si mažejo roke, da jim olajša prijem oprimkov, in če plezajo bos, enako naredijo s stopali. Le redke bele vrane shajajo brez krede tudi v zelo težkih smereh. Seveda sva tudi midva pridno uporabljala to pomagalo, in moje mnenje je, da je njegova uporaba v ZDA kljub nekaterim etičnim dilemam utemeljena. Oprimki v najtežjih smereh so zelo majhni, skala gladka, roke pa se močno potijo, k čemur v precejšnji meri prispeva huda vročina. Uporaba krede zlasti v granitu in podobnih kameninah omogoča plezanje znatno težjih detajlov, kot bi bilo to možno brez nje. Vsaka stvar ima tudi svoje senčne plati, pri kredi je to mazanje stene, saj na mestu oprimkov ostajajo beli madeži, tako da včasih oprimkov sploh ni treba iskati, ker so madeži daleč vidni. Večina plezalcev uživa (kadi) marihuano, kar je znana stvar, a se bo marsikomu zdelo strašno pohujšljivo. Sami pa zatrjujejo, da je to prav nedolžno mamilo, ki nima dosti močnejšega učinka kot na primer pivo. Manj je takih, ki poleg »travce« jemljejo še kaj močnejšega. Navadno tega ne počenjajo pred ali med vzponom, čeprav so bili tudi taki primeri, ki pa so jih drugi splošno obsojali.

Kar se pa tiče plezalske etike, so zelo lepo vzgojeni. Spoznala sva, da se večinoma strogo držijo plezalskega fair playa, ki postavlja prednje dosti strožje zahteve, kot obstajajo pri nas. Predvsem to velja za prosto plezanje. V številnih prosto preplezanih smereh so na nekaterih mestih že zabiti klini, toda plezalec jih uporabi samo za varovanje, nikakor pa si z njimi ne pomaga pri napredovanju, ne glede na težavo. Isto je z opremo, ki jo plezalec vzame s seboj v steno (večinoma nute) — ravno tako jo porabi le za varovanje. Na težkih mestih se bo lahko tak plezalec zadrževal ure in ure, poskušal jih prosto preplezati, čeprav ima lahko poleg sebe zabite kline in možnost, da uporabi nute. In če takega mesta nikakor ne zmore prosto, se raje obrne in sestopi, kot pa da bi si z uporabo klina pomagal navzgor. To pravilo prekršijo včasih v zelo dolgih smereh v velikih stenah, kjer bi bil povratek prezahteven in preveč nevaren. Tam najprej poskušajo vse, da tudi najtežja mesta zmorejo v prostem plezanju, če pa to le ni mogoče, uporabijo klin(e), nato pa spet nadaljujejo prosto, dokler je mogoče. Te navade v naših gorah ni. Nikomur ne bi prišlo na misel, da bi sestopil, če težekega mesta, ki je že (ali pa še ne) opremljeno s klini, ne bi mogel preplezati prosto.

Ko že pišem o plezalcih, moram omeniti tudi nežnejši spol. Spoznala sva nekaj odličnih plezalk in nekatere med njimi sodijo prav tako kot njihovi moški kolegi v sam svetovni vrh. Najboljše so sposobne plezati tudi smeri z oceno 5.10 in 5.11 kot druge v navezi, nekaj pa je tudi takih, ki v tako težkih smereh tudi vodijo.

Oprema

O njej bi lahko napisal zajetno knjigo, seveda pa se bom omejil le na nekatere zanimivosti. Če primerjam opremo, ki jo pri večini svojih vzponov uporablja ameriški plezalec, in opremo našega alpinista, so razlike kar precejšnje.

Vrv: Bistvenih razlik v kvaliteti in proizvajalcih ni. Drugačna je le dolžina, saj skoraj vsi uporabljajo 50 m dolgo (pri nas 40 ali 45 m). Tudi v tehničnih smereh uporabljajo le enojno vrv (pri nas navadno dvojno), s pomožno vrvjo pa vlečejo nahrbtnik ali vrečo. Klini: So vedno bolj zapostavljeni, skoraj povsem so jih izpodrinile matice, zagozdice (nuts). Povprečen ameriški plezalec večino svojih vzponov opravi brez klinov. S seboj včasih vzame le enega, ki pa ga uporablja za odstranjevanje matic, ne pa za zabijanje. V njegovi opremi ponavadi ni kladiva. Uporaba kladiva je omejena predvsem na zahtevne tehnične vzpone in take, pri katerih zaradi strukture skale ni mogoče uporaba nutov, npr. v gladkih ploščah (svedrovci), velikih previsih in strehah, čeprav se tudi tu zagozdice oziroma matice dostikrat obnesejo. Svedrovci so razmeroma pogost pojav v najtežjih prostih smereh. Zavrtani so pod najtežjimi mesti kot nekakšna pristajalna baza za mnoge padce. V splošnem pa je velika večina drugih vzponov, tudi prvenstvenih, preplezanih čisto (clean climbing), torej z uporabo nutov.

Nut: Zanje bo treba čimprej najti enoten izraz, ki se bo uporabljal. Dobeseden prevod pomeni matica; res je, da nekatere vrste po obliki spominjajo na matice za pritrjevanje vijakov. Najbrž bi bil ta izraz še najprimernejši. Glede na vrsto oziroma način uporabe bi bil primernejši izraz zagozdice ali zatiči. Narejeni so iz lahke kovine in zelo različnih oblik. Največ uporabljajo dve vrsti — nepravilne šesterokotnike, ki res spominjajo na matice (hexentrics) in trapezasto oblikovane (stoppers). Oboji niso povsem neznan pri nas, čeprav so jih le redki nosili s seboj v steno, še redkejši pa uporabljali. Njihove dimenzije se močno razlikujejo, najtanjši so debeli približno milimeter, najdebelejši pa uspešno nadomeščajo široke zagozde in bonge. Druge vrste redkeje uporabljajo. V zadnjem času pa so zelo propagirane matice oziroma zagozdice, ki se v počti razširijo in se lahko uporabijo tudi na mestih, kjer so vse druge vrste nutov odpovedale npr. v strehah. Imenujejo jih friends, sestavlja pa jih mehanizem gibljivih kovinskih delov, spojenih z jeklenimi žicami. Reklame o njih so polne superlativov, tja do trditve o pravi mali revoluciji pri varovanju, vendar se do sedaj niso pretirano uveljavili, v precejšnji meri tudi zaradi visoke cene. Pri nas bi bila njihova uporaba močno omejena, ker so primerni le za širše počti, s katerimi pa naša skala ni ravno bogata. Vseeno pa sem prepričan, da bi se v naših stenah dalo prihraniti mnogo klinov in s tem nepotrebne zabijanje prav z uporabo vseh vrst zagozdic oziroma matic.

Kdor se želi o teh zadevah natančneje seznaniti, ima v tuji literaturi, ki nam je postala že precej dostopna, obilo možnosti.

Ameriški plezalec razpolaga tudi z množico posebnih pripomočkov, katerih uporaba pa je zelo tvegana, vendar prav oni včasih rešujejo težke položaje in omogočajo napredovanje na mestih, kjer vse drugo odpove. Mednje sodi znani hudičev krempljč, ki je že tudi marsikomu izmed naših plezalcev pomagal čez gladka mesta. Za najtanjše razpoke uporabljajo kaveljčke v obliki sidra (crack n'ups), v razpoke, ki so ostale od izbitih klinov zatikajo spet drugačne itd., itd., skratka cel arzenal priprav, ki ne zahtevajo uporabe kladiva. Druga skupina teh dvomljivih zadev pa deluje le s kladivom. Tu so znane bakrene glavice (copper heads), ki jih z udarci kladiva razmažeš v drobno vdolbinico v skali in potem upaš, da bodo zdržale tvojo težo. Različno oblikovane ploščice, večinoma zelo majhne in nekatere kot las tanke naj bi sodile med klime, čeprav jim niso v ničemer podobne. Včasih niti ne veš, kako bi jih zabil... Omenil sem le nekatere tovrstne pripomočke, fantje, ki so pred leti plezali v Yosemiteh, jih precej poznajo, drugi pa si v naših stenah že viseči na kakem zelo slabem klinu pričarajo podobne občutke negotovosti in strahu. Midva sva na srečo v ZDA plezala predvsem proste smeri in nama je bilo videnje na omenjenih pripomočkih večinoma prihranjeno. **Osebna oprema:** Tudi tu so razlike kar precejšnje. Začel bom pri glavi — čelade ne uporabljajo razen pri lednih in kombiniranih smereh ter v izredno krušljivih smereh. Nekateri se zadovoljijo kar z ruto ali s trakom okoli glave, drugi plezajo gologlavi. Uporaba čelade je res manj utemeljena kot v naših gorah, saj je v ZDA skala povečini dosti kompaktnjša in ni toliko nevarnosti padajočega kamenja, svoje pa prispeva tudi huda vročina. Seveda je plezanje brez čelade tudi za kanec svobodnejše, saj ti na glavi ne čepi breme, čeprav le majhno.

Plezalnih pasov, kot jih uporabljamo mi, skoraj ne poznajo. Za navezovanje večinoma uporabljajo širok najlonski trak, ki si ga večkrat ovijejo okrog pasu in nanj privežejo vrvi. Le redki uporabljajo plezalne pasove, ki pa so preprostejši in lažji od naših. Nepogrešljiva je seveda vrečka s kredo.

Plezalni čevlji se močno razlikujejo od naših, saj so zelo lahki, podplati iz gladke neprofilirane gume in popolnoma upogljivi. So res odlični za plezanje v vseh kameninah. Omogočajo mnogo boljši občutek za stope od tistih s trdimi podplati, katere uporabljamo pri nas. Najbolj se obnesejo pri plezanju na trenje, nekoliko slabše pa pri zelo majhnih stopih. Menim, da bi se brez težav uveljavili tudi pri nas, vsaj v krajših smereh. So pa obenem prvovrstna mučilna naprava. Stopala namreč zelo tesno objemajo in stiskajo, tako, da je po končanem vzponu izredno boleče sestopati v njih. Če je stena izpostavljena soncu, je še huje, saj se na vročini guma opazno skrči. Sama sva dodobra spoznala to neprijetno lastnost plezalnikov, ob pogledu na krepko ožuljena stopala pa sva se vsaj nekoliko tolažila z zavestjo, da se tudi drugim godi podobno.

V drugi opremi ni bistvenih razlik, so le drugi proizvajalci in modeli, v splošnem nekoliko bolj kvalitetni, predvsem za obleko in opremo za bivanje. Pošteno so bili presenečeni, ko sva jim pokazala najine izdelane vetrovke in rekla, da v takih ali podobnih plezamo pozimi in poleti. To so kar težko verjeli, saj imajo v domačih trgovinah obilo nepremočljivih izdelkov, o katerih marsikateri naš alpinist samo sanja. Glede opreme lahko končam z ugotovitvijo: Ameriški plezalec je vsaj v kopnih smereh opazno manj obremenjen s težo opreme kot povprečen naš alpinist. To predvsem zato, ker ne uporablja klinov, kladiva, plezalnih pasov, čelade, večinoma tudi ne

VZPONI NAVEZE BERGANT-TOMAZIN V AMERIŠKIH GORAH 1978

Št.	Datum	Gora, stena	Smer	Plezali	Ocena, višina	Področje	
1	25. 6.	Bastille	BASTILLE CRACK	Bergant, Greene, Tomazin	5.7 140 m	Eldorado Canyon	
2	25. 6.	Bastille	WEST CORNER	Bergant, Greene, Tomazin	5.8 90 m	Eldorado Canyon	
3	26. 6.	Red Twin Spire	NEW ERA	Greene, Tomazin, Bergant, Wiggins	5.7 90 m	Garden of the Gods	
4	26. 6.	Montezuma	MONTEZUMA RIDGE	Greene, Tomazin, Bergant, Wiggins	5.6 80 m	Garden of the Gods	
5	27. 6.	Chasm Wiev	ROUSSIAN ARETE	Bergant, Tomazin, Wiggins	5.9 600 m	Black Canyon	4. pon.
6	29. 6.	—	SE RIDGE	Bergant, Tomazin	5.8 100 m	Aspen	
7	30. 6.	Trura's Peak, 3900 m	NEWSPAPER ROUTE	Bergant, Tomazin	5.7 500 m	Aspen	
8	31. 6.	Capitol Peak, 4240 m	NORTH WEST FACE	Bergant, Tomazin	5.9 800 m	Aspen	
9	2. 7.	Independance Pass	CRYOGENICS	Barber, Bergant, Tomazin	5.10 100 m	Aspen	
10	2. 7.	Independance Pass	RIGHT SIDE OF PLAQUE	Bergant, Tomazin	5.9 150 m	Aspen	
11	3. 7.	Glenwood Canyon	SQUEEZE THE BREEZE	Greene, Bergant	5.10 150 m	Glenwood Canyon	priv.
12	3. 7.	Glenwood Canyon	BLAST FROM THE PAST	Barber, Tomazin	5.11 150 m	Glenwood Canyon	priv.
13	5. 7.	Castle Rock	BAILEY'S OVERHANG	Bergant, Tomazin	5.7 100 m	Boulder Canyon	
14	5. 7.	Castle Rock	CUSSIN CRACK	Bergant, Tomazin	5.6 120 m	Boulder Canyon	
15	6. 7.	Maiden	EAST RIDGE	Barber, Bergant, Tomazin	5.10 200 m	Boulder	
16	7. 7.	Redgarden Wall	NAKED EDGE and ROSY CRUCIFIXION	Barber, Bergant, Tomazin	5.11 200 m	Eldorado Canyon	
17	9. 7.	Outer Outlet	WEST BUTRESS	Barber, Tomazin, Bergant, Greene	5.8 100 m	Needles	
18	10. 7.	Needles Eye	REGULAR ROUTE	Barber, Bergant, Greene, Tomazin	5.8 50 m	Needles	
19	10. 7.	Outer Outlet	MENOPAUSE MANNOR	Bergant, Tomazin	5.4 80 m	Needles	priv.
20	10. 7.	Outer Outlet	ROUTE no. 1	Bergant, Tomazin	5.7 125 m	Needles	
21	11. 7.	Dewils Tower	MCCARTHY NORTH FACE	Bergant, Tomazin	5.10 230 m	Devils Tower	
22	12. 7.	Dewils Tower	HOLLYWOOD & WINE	Bergant, Tomazin	5.10 150 m	Devils Tower	
23	13. 7.	Neimenovana	MOTHER TRUCKER	Barber, Bergant, Greene, Tomazin	5.8 100 m	Big Horns	priv.
24	13. 7.	Neimenovana	VROČA POČ	Tomazin	5.4 80 m	Big Horns	priv.
25	13. 7.	Neimenovana	THE LOOSE	Bergant, Tomazin	5.7 100 m	Big Horns	priv.
26	14. 7.	Simmety Spire, 3090 m	JENSEN DIRECT	Bergant, Tomazin	5.7 350 m	Tetons	
27	16. 7.	Grand Teton, 4199 m	BLACK ICE CULOR and WEST FACE	Bergant, Tomazin	5.8 800 m	Tetons	
28	18. 7.	Dead Canyon	LOTS SLOT	Bergant, Tomazin	5.9 270 m	Tetons	1. pon.
29	21. 7.	Pyramid Peak, 3600 m	LAKOTNIKOVA SMER	Tomazin	5.3 300 m	Wind Rivers	1. pon.
30	22. 7.	Vrh brez imena, 3300 m	NEZNANA SMER	Barber, Bergant, Tomazin	5.9 220 m	Wind Rivers	1. pon.
31	23. 7.	Ambush Peak, 3660 m	BECKEY ROUTE In VARIANTA	Bergant, Tomazin	5.7 600 m	Wind Rivers	
32	26. 7.	Redgarden Wall	T 2	Bergant, Tomazin	5.9 220 m	Eldorado Canyon	
33	26. 7.	Bastille	WERK SUPP	Bergant, Tomazin	5.9 90 m	Eldorado Canyon	
34	27. 7.	Redgarden Wall	SUPERSLAB	Bergant, Norden, Tomazin	5.10 180 m	Eldorado Canyon	
35	29. 7.	Longs Peak, 4345 m	GRAND TRAVERSE—DIAMOND	Bergant, Tomazin	5.8 A, 500 m	Estis Park	
36	31. 7.	Bastille	NORTH WEST CORNER	Barber, Bergant, Lee, Tomazin	5.10 120 m	Eldorado Canyon	

Priv. = prvenstveni vzpon
1. pon. = 1. ponovitev

lestvic in seveda zaradi lažjih plezalnikov in obleke (navadne kratke hlače in majice). Vse to mu omogoča svobodnejše gibanje v skali in deloma prav zaradi tega lažje premaguje težja mesta. Alpinisti dobro vemo, koliko opreme ponavadi vzamemo v smeri VI. stopnje v naših gorah. Najbolje to potrjuje znana primera: »Ovešen s kovačijo kot novoletna jelka.«

Plezanje in alpinizem sta v ZDA v nekaterih pogledih precej neorganizirana. Nimajo enotne organizacije, ki bi povezovala (vsaj uradno) plezalce, kot je pri nas komisija za alpinizem PZS in tudi KOTG. Obstaja le več klubov, ki so predvsem pokrajinsko ali kako drugače omejeni. Najbolj znan in pomemben je American Alpine Club, katerega gosta sva bila, vendar zaradi zelo omejenega članstva in razmeroma visoke članarine ni organizacija, ki bi popolnoma imela v rokah vse dogajanje na področju alpinizma in plezalstva v ZDA. American Alpine Club (AAC) je nekakšna elitna organizacija oziroma se vsaj ima za tako. Včlanjevanje je zelo težavno, največkrat možno le spričo velikih zaslug in uspehov pri plezanju ali poznanstev z drugimi člani. Klub ima le okrog 1300 članov, vendar pa močan vpliv tudi drugod, ne samo na področju alpinizma.

Mnogo ameriških plezalcev ni včlanjenih v podobne organizacije, kot so naši alpinistični odseki (klubi po mestih) in so v svojih aktivnosti popolnoma neodvisni. Dejstvo je, da od članstva v takih organizacijah nimajo večinoma nobene koristi. Planinskih koč, ki so tako pogost in značilen pojav v naših gorah, skorajda ni — redke izjeme pa so največkrat v privatni ali klubski lasti. Mnogo bolj kot pri nas je razširjeno bivakiranje na prostem ali v šotorih.

Večina plezalskih področij spada med narodne parke. To dejstvo je razveseljivo, saj je tako poskrbljeno za boljše ohranjanje prvobitnega okolja. Kar se tiče onesnaževanja okolja s strani posameznikov, moram žal ugotoviti, da so Američani, poleg plezalcev in planincev tudi turisti in drugi, mnogo lepše vzgojeni. V gorah nisva skoraj nikjer opazila onesnaženja in kar sama se nama je ponujala žalostna primerjava z nekaterimi našimi gorami ozirom potmi, ki se vedno bolj spreminjajo v smetišča. V ZDA so deloma rešili ta problem z visokimi kaznimi, katere čakajo onesnaževalce. Ne bom prvi, ki meni, da bi bil tak ukrep zelo na mestu tudi pri nas in to ne samo v gorskem svetu, čeprav sam po sebi še zdaleč ne bi rešil vseh tovrstnih problemov.

Za opravljanje zahtevnejših in daljših vzponov v narodnih parkih se je vedno treba prijaviti na postaji rangerjev (uradno osebje v parkih, nekako vmes med policijo in čuvarji okolja). Tam o prijavljenih plezalcih vodijo točno evidenco, ki zajema tudi čas vrnitve. Ko je ta sumljivo prekoračen, sprožijo reševalno akcijo. Seveda se morajo plezalci po končanem vzponu vrniti nazaj na postajo in se odjaviti.

Postopek prijavljanja in odjavljanja se nama je na začetku zdel precej zoprni, saj tega nisva bila vajena. Na srečo je bilo potrebno le pri nekaterih smereh, tedaj pa so to navadno urejevali najini ameriški prijatelji. V Diamondu se nama je celo pripetilo, da je bila smer, ki sva jo hotela preplezati, že zasedena od druge naveze, zato sva hočeš nočeš morala izbrati drugo na rangerski postaji.

Prav na koncu lahko navedem nekaj ugotovitev, ki zadevajo seznanjenost ameriških plezalcev z evropskimi in tudi našimi alpinističnimi dosežki. Pomembnejše dogodke, ki so krojili zgodovino evropskega in zato posredno tudi ameriškega alpinizma, razmeroma dobro poznajo. V tem svojem znanju pa so omejeni predvsem na dogajanja v Zahodni Evropi (Centralne Alpe). Tam jim je znana večina najpomembnejših gora in dosežkov v njih, prav tako poznajo mnoga pomembna imena evropskega (in svetovnega) alpinizma, od Cassina, Buhla, Bonattija ... O Julijcih ali npr. Tatrah niso vedeli praktično ničesar.

Nekoliko bolje je z dosežki vzhodnoevropskih alpinistov, saj vemo, da so v zadnjem času predvsem češki in poljski alpinisti z odličnimi vzponi lepo uveljavili tudi v Zahodni Evropi. Dobil pa sem občutek, da nas skupaj z njimi Američani tlačijo v isti koš, čeprav moramo priznati, da je vsaj po uspehih sodeč nivo alpinizma na Češkem in Poljskem višji od našega. O jugoslovanskem alpinizmu niso vedeli skoraj ničesar.

Še celo vzpon prek južne stene Makaluja, ki je v alpinističnem svetu precej odmeval, je bil večini plezalcev, s katerimi sva govorila, popolnoma neznan. Upam, da je stanje vsaj za malenkost boljše, saj sva poskušala z pogovori in literaturo predstaviti naše gore in alpinizem, čeprav le plezalcem, s katerimi sva se med najinim bivanjem v ZDA srečala. Nekateri so izrazili veliko željo, da bi obiskali našo deželo in seveda gore. Napisane vrstice so le površen prikaz spoznanj o ameriškem plezalstvu in alpinizmu. Če hočeš tako zanimivo in obširno področje dobro spoznati, ga moraš doživeti, toda potem je množico vtisov in spoznanj zelo težko spraviti na papir, nemogoče pa je predstaviti prav vse, kar si spoznal in doživel.